

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

- N. IORGA. — Datoria teatrului celui nou.
O. CARP. — Pe țerm (poesie).
EM. GIRLEANU. — Patimă.
D. ANGHEL. — Populare spaniole.
LAZĂR ILIESCU. — Sonet.
G. VILSAN. — Prin singurătăți.
I. BORCIA. — Ifigenia (poesie).
C. TEODORESCU. — Sonet.
N. IORGA. — Cronică.

În supliment : *Căruță de Poștă (după Raffet în călătoria lui D. Midorff) ; Mitropolia Bucureștilor după o stampă din ani 1830-40.*

REDACȚIA:
STRADA BUZEȘTI, 42.

ADMINISTRAȚIA:
STRADA REGALA, 6

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL:
In țară . . . 20 bani
In străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL:
In țară . . . 10 lei
In străinătate , 12 ,

„Minerva“ Institut de Arte Grafice și
Editură. Societate anonimă.
București, Str. Regală, 6.

A apărut:

DOUĂ NEAMURI

DE

C. SANDU-ALDEA

Prețul Lei 1.50

EPIGRAME

DE

RADU D. ROSETTI

Prețul Lei 1.50

Popasuri Vânătoarești

DE

ION BĂRSEANUL

Prețul Lei 1.50

De vânzare la toate librăriile.

Cărti apărute în editura Insti-
tutului de „Minerva“
arte grafice
București. — Strada Regală 6. — București.

AUTORII CLASICI

	L. B.		L. B.
ALECSANDRI V. — Poesii	1.50	EMINESCU M. — Poesii postume	1.50
— Teatru, vol. I	1.50	— Scrieri politice și literare	2.—
— Teatru, » II	1.50	— Literatură populară	1.50
— Teatru, » III	1.50	FILIMON N. — Ciocoiți vechi și noi	1.50
— Proză	1.50	ISPIRESCU P. — Legendele sau basmel Romînilor	1.50
ALECSANDRESCU GR. — Versuri și proză	1.25	NEGRUZZI C. — Proză	1.50
BĂLCESCU N. — Istoria Romî- nilor supt Mihai-Viteazul	1.50	ODOBESCU AL. — Vol. I. Opere complete	1.50
BOLINTINEANU D. — Poesii	1.50	PANN ANTON. — Opere comp- lete	1.50
CREANGA I. — Opere complete.	1.50		
EMINESCU M. — Geniu pustiu	2.—		

NB. — Toate aceste scrieri — exceptînd „Poesii Postume“ și „Geniu Pustiu“, de Eminescu, — se găsesc în ediții de lux . . . . . à Lei 3.— vol.

AUTORII CONTIMPORANI

	L. B.		L. B.
ALDEA-SANDU C. — În urma plugului	1.50	HODOȘ CONSTANȚA. — Frumos.	1.50
— Drum și popas	1.25	IORGA N. — Cuvinte adevărate.	2.50
BÎRSAN Z. — Visuri de noroc	2.—	— Drumuri și orașe din Ro- mânia	2.50
BELDICEANU N. N. — Chipuri de la mahala	1.50	— Sate și mănăstiri din Ro- mânia	2.50
BOUREANU EUG. — Povestiri din copilărie	1.50	— Pe drumuri depărtate	1.50
CHENDI IL. — Preludii	2.50	— Neamul românesc în Bu- covina	2.50
— Foiletoane	2.50	— Neamul românesc în Ar- deal și țara ungurească, 2 volume à	2.50
— Fragmente	2.50	— Gînduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul	1.50
COATU N. GR. — Din viața ță- rănească	1.—	— Ștefan-cel-Mare și Mihai- Viteazul	—50
CUNȚAN MARIA. — Poesii	1.25	— Istoria Romînilor în chi- purii și icoane	2.50
DELATISMANA CORN. IOANA. — 100 basme pentru copii	2.50	IOSIF ST. O. — Din zile mari	2.—
EMILGAR-GĂRLEANU. — Bătrîni	1.50	— Credințe	1.50
FLAMMARION C. — Tainele ce- rului (tr. d. H. G. Lecca)	1.50	LECCA G. H. — Poesii	1.50
GENLIS D-NA (de). — Povestiri morale pentru tinerime	1.50	LIVESCU FLOREA MARIN. — Nu se cuvîne!	1.50
GORUN ION. — Taina a șasea	1.50	MANOLACHE-HOLDA I. — Fete	1.50
GRIGOROVITZA EM. — Chipuri și graiuri din Bucovina	2.50		

	L. B.
PAPAHAGI N. și JULES BRUN	
Moșneagulde la munte	1.50
PAUL AUGUSTIN. — Între Someș și Prut	1.50
PETRESCU-PETRA N.—Ilie Marin	1.50
POP VASILE.—Ris și plîns	1.50
— Domnița Viorica	2.—
POPOVICI C. AUREL. — Vorbe înțelepte	1.50
ROSETTI R. D. (Max). — Între Capșa și Palat	2.—
Rutenisarea Bucovinei	3.50
SADOVEANU M. — Povestiri	1.50
— Crișma lui moș-Precu.	2.—
— Dureri înăbușite	2.—

	L. B.
SADOVEANU M. — Șoimii	1.50
— Povestiri din război	2.—
— Floare-Oflită (roman).	2.—
— Amintirile căprarului Gheorghită	2.—
SCROB C. — Rouă și brumă	1.50
SCURTU AUREL. — Călăuza stațiilor Balneare și Climatice din România	2.50
SLAVICI I. — Vatra părăsită.	2.—
— Din bătrîni.	2.50
TEODORU A. GH. — Din viața marinarului	1.50
VOINEȘTE-BRĂTESCU I. — Nuvele și schițe	1.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA“

No.		L. B.
No. 1—3.	Istoria populară a Romînilor	—45
» 4.	Cîntarea Romîniei	—15
» 5.	Istoria populară a literaturii Romine	—15
» 6.	Revoluția lui Tudor Vladimirescu	—15
» 7.	Perdereea Basarabiei.	—15
» 8.	Unirea Principatelor.	—15
» 9.	Mihail Cogălniceanu.	—15
» 10.	Vasile Alecsandri	—15
» 11.	Stefan-cel-Mare	—15
» 12-13.	Istoria lui Mihail Vi-teazul, de N. IORGA	—25

No.		L. B.
No. 14.	Revoluția lui Horia	—15
» 15.	Răpirea Bucovinei	—15
» 16.	Cum să ne creștem copii	—15
» 17.	Păstrarea sănătății	—15
» 18.	Ce să citim?	—15
» 19.	10 Maiu	—15
» 20-22.	Războiul pentru țîrnare	—45
» 23.	Viața și faptele Mitropolitului Moldovei Veniamin Costachi	—15
» 24.	Aritmetică	—15
» 25.	Femeia în revoluția din Rusia de V. Arbore-Ralli	—15

BIBLIOTECA MUSICALĂ „LIRA ROMÂNĂ”

Conținînd cele mai frumoase române și cîntece
naționale romine pentru voce și piano

NUMERELE APARUTE :

1. Deșteaptă-te Române. Cîntec patriotic. 2. Luna doarme. Romantă populară. 3. Aolen! Arie populară. 4. Suspine crude. Romantă populară. 5. Cit te-am iubit. Romantă populară. 6. Călugărul. Melodie populară. 7. Pentru tine Jano. Cîntec popular. 8. Donă fote spală lină. Arie popul. 9. Ce te legeni codrule? Romantă. 10. Steluța. Romantă.	11. Cucuruz cu frunza'n sus. Cîntec popular. 12. Fetița din acel sat.. Arie din Transilvania. 13. Popa zice că nu bea. Arie popular. 14. Înimioara mea. Arie populară. 15. Am un leu și vreau să-l beau. Cîntec popular. 16. Pasăre galbenă'n cioc. Cînt. pop. 17. Inmul Regal Român de Hübsch. 18. Ciutecul Gînteii Latine.

Prețul unui Ex. 20 bani.

De vânzare la toate librăriile din țară și la Institutul de arte grafice și editură „MINERVA”, București, Str. Regală, 6

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția Strada Buzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
--	---	--

DATORIA TEATRULUI CELUI NOU

Avem în sfârșit un roman nou. Cărțile ce-l înfățișează se fac tot mai multe. Unele dintre ele ni închipuiesc un trecut, mai depărtat sau mai apropiat; puține tratează vieți omenești oarecare sau probleme de psihologie omenească generală; destule dau chipul vieții țărănești adevărate, se ocupă de împrejurările de traiu din clasele mijlocii; cite unul chiar încearcă a trata despre societatea suprapusă, despre clasele mai mult sau mai puțin înstrăinate și șterse, a căror zugrăvire poate da numai cu greu o operă de artă în întregul înțeles al cuvintului, obiectiv și senin, așa încit, cu voie sau fără voie, pictorul ajunge un caricaturist, iar descrierea se preface într'o satiră mai mult sau mai puțin aprinsă.

Dela o vreme începe a se ivi, pe lângă romanul de descriere reală, și romanul de îndrumare. Acesta caută și cercetează problemele, întrebările cele mari ale clipei de față. Înainte, astfel de romane ar fi fost pripite, fiindcă nu ne lămuriserăm asupra acestor întrebări chiar. Acum știm, știe aproape toată lumea, și cine spune, și cine strigă, și cine bilbiie, și cine tace, ce anume ni lipsește, care sînt rătăcirile, păcatele și viciile noastre, precum și care sînt însușirile adevărate și puterile netăgăduite și traînice, prin care putem izbuti a ni face viitorul, pe care, dacă nu-l vom avea, vom peri. Întrebarea e pusă, știm calea pe care se poate ajunge la dezlegarea ei practică; oameni destoinici sînt hotărîți să încerce. Țărta, în toate formele ei, trebuie să vie, dacă nu e o jucărie, din toată adîncimea și serioșitatea vieții acelei societăți pe care e chemată să o curățească sufletește. Cînd sînt întrebări hotărîtoare și scriitorii vrednici, se cuvine ca aceștia să dea un veșmint de artă acelora. Dintre romancierii noștri se va desfășura mai puternic, va fi mai bine primit și va trăi mai mult, acela care va înțelege mai adînc și va ataca mai îndrăzneț întrebările de căpetenie ale traiului de astăzi, și nu în cite o încercare

curînd părăsită, ci într'o întregă operă de luptă, de trezire a conștiințelor și de îndreptare a faptelor. Cum am spus, semne bune se văd, însă trebuie să spunem că ele sînt numai prevestiri, și că orice prezicere cu privire la unul sau la altul din povestitorii noștri ar fi, față de condițiile serioase ale acestui viitor al lor, cutezătoare.

Romanul poate, fără îndoială, să schimbe o societate sau, măcar, să grăbească și să întărească o anumită dezvoltare a ei. Prin romanul unei George Sand, Francesii dela 1840 au fost de sigur simțitor mai sentimentali; ceva mai tîrziu, prin polemica lui Eugène Sue, ceva mai cu înțelegere pentru nevoia reformelor sociale; simțul de iubire de sine al Englesului a fost fără îndoială întărit prin marile cadre de istorie fantastică ale lui Walter Scott. N'are o parte însemnată în fapta Rusiei de astăzi, prin tot ce a scris, chiar și în fasa cînd nu se credea un apostol de lege nouă, Tolstoi?

Dar de sigur cu mult mai puternică e înriurirea teatrului. Nu mai vorbim de faptul că anumite vicii zboară lesne de pe scenă în lumea ascultătorilor și că anumite virtuți chiar călătoresc, poate mai încet, de pe aceleași scinduri către aceleași bănci. Vreau să spun numai că o dovadă de serioșitatea unei crize, de maturitatea unei probleme, de puterea unui avînt, e înfățișarea lor prin oameni vii pe scenă. Poeții prevăd, cu metoda lor specială; poeții dramatici nu mai puțin decît ceilalți. Unii pot da, e drept, în veacul al XIX-lea dezlegarea pe care vor primi-o și de care se vor simți bine oamenii veacului al XXI-lea: cazul Ibsen și chiar cazul Alexandru Dumas fiul. Dar nu toți cei ce merg pe același drum trebuie să aibă același pas, și acel care merge înainte e bine să se grăbească puțin.

Noi avem un Teatru Național. Național pe firmă. Atît: hotărit, numai atît. Și nu ni ajunge. El e un așezămînt mare, cu greu căpătat, cu trudă ținut, cu durere de inimă urmărit, în activitatea sa stingace și stinghere; din el poate pleca o mare putere, și sîntem tocmai în clipa cînd avem nevoie de toate puterile noastre. Cine ni le ascunde, ni le fură, și în curînd, în momentul de indignare care va veni, el, om sau clasă, se va găsi supt nemiloasele picioare ale mulțimilor îndirjite. Zicem hotărit: România, Rămînimea trebuie prefăcută, și avem nevoie, neapărat, de teatrul nostru, ca să-l facem național și altfel decît în firmă.

Cînd vom izbuti, printr'o persoană sau prin alta, — ni e indiferent cine va purta titlul și va primi leafa, — iată ce va trebui să facă: Noi avem o literatură dramatică pe care am uitat-o, și care nu era vrednică de uitat. Fiîndcă a fost une ori bună, și a fost de cele mai multe ori binefăcătoare, serioasă, în deplinul înțeles al cuvîntului, pînă mai ieri alaltăieri. Uitați-vă numai: prin 1830 aveam nevoie să cunoaștem

civilisația Apusului. O pleiadă întregă de scriitori ni-au dat, în traduceri foarte corecte și mlădioase, o parte notabilă din capodoperele tragediei, comediei, dramei vechi și nouă. Aceste traduceri nu se joacă de mult: ele trebuie inviate, drese pe alocurea, represintate. Și poeziile de astăzi, pe cari nu-î putem îngădui să se joace de-a pastorală în «satul care arde», poeziile de astăzi, cu graiul așa de puternic și de dulce, trebuie să întregască aceste traduceri, rămase în urmă, cu vre-o jumătate de veac, spre rușinea noastră, cari sîntem datorii să aducem la București și la Iași drama Apusului, pentru toți, în loc ca bogățiile numai să meargă să o caute la Paris.

Al doilea: avem un trecut. În cronică și documente, el zace; în cărțile de istorie, în cursurile de școală, el vorbește către cîțiva, relativ puțini. Trecut prin poezie, îmbrăcat în poezia care se mișcă a dramei, el poate chema pe toți către sănătatea, omenia și vitejia altor vremuri, pe care se cuvine să le talmăcim în viață modernă și să le avem și noi astăzi. Prin anii 1850—60, chiar ceva mai tîrziu, un Bolintineanu, Alecsandri une ori, — odată, într'o strălucită tragedie, care ar ridica în sus de entusiasm și astăzi o sală întregă («Matei Basarab sau Seimenii și Dorobanții»), marele nedreptățit Baronski, care se poate defini scuit: un om de geniu și, ceva mai lung, un vrednic înaintaș al lui Eminescu, peste capetele mai umile ale lui Bolintineanu și Alecsandri, aceștia și-au făcut datoria în numele generației lor de scriitori, dînd contimporanilor în teatru cunoștința luminoasă a trecutului și trezind toată energia ce poate porni dintr'însul. Pe urmă, ne-am oprit.

Încercările din ultimele două decenii sînt numai... încercări. Iar, cu toate versurile sale sunătoare și răsunătoare, «Vlaicu-Vodă» al d-lui Davila e totuși numai opera unui dibaci diletant, care poate face și un lucru și altul, după timp, care, decî, n'are acea mare căldură ce topește sufletul pentru operele de artă adevărate și înriurește un public pentru mai mult de trei ceasuri. Cît n'a înnaintat însă de vre-o cinsprezece ani cunoștința istoriei noastre; ce vii ni par oamenii, ce cunoscute împrejurrările, ce aproape de urechea noastră glasurile! Poezia nouă a început să prindă de o bucată de vreme ființa acestui tezaur; ea a cules cite un mare grăunte de aur ce era la suprafață și l-a întrebuițat întru citva. Chiar în numărul trecut am dat o scenă dintr'o dramă a d-lui Orleanu, care și-a studiat subiectul, s'a încălzit de dînsul, și dovedește și cu acest prilej că știe făuri versul. D. Cosmovici a găsit și accente mișcătoare în cele două piese ale sale, care ar putea fi îndreptate, așa încît să poată avea succes. Atîta însă nu ajunge. Poezii de mina întîiu: Coșbuc, Iosif, Goga, — să îndrăznim a îndemna pe de-

canul poeziei noastre, d. Vlahuță? —, aceștia să se puie prin scrisul lor de maeștri în fruntea unei mișcări ce ar zguduî de sigur sufletul românesc!

Și avem nedreptăți pe care nu le mai putem suferi, avem vechi păcate de dres, avem aprige dușmăniî de imblinzit. O clasă simpatcă sufere, o clasă antipatică stăpînește. Literatura are chemarea ei pentru a «coborî din scaun pe cei puternici și ridica pe cei umili». Toată literatura, și în fruntea ei literatura de faptă: drama, literatura de pedeapsă: comedia. Împotriva castei leneșe și obraznice s'a cîștigat o biruință în piața Teatrului, să se cîștige alta. multe, tot mai multe, în cuprinsul Teatrului! Căci, vedeți, poezilor, înaintașii voștri au lucrat cam așa: generația lui Alecsandri a făcut de rîs prin teatru pe alde Sandu Napoîlă și a contribuit să sfarme ceia ce se chema atunci «reacțiunea». Iar, după treizeci de ani, teatrul lui Caragiale a nimicit prin ridicol liberalismul de vorbe, teatrula haină de mari cuvinte seci cu care se îmbrăca nulitatea epigonilor revoluției. Astăzi, datoria cea nouă chiamă luptători noi: să se vadă la teatru toată curăția în muncă și răbdare a celor ce muncesc, toată ticăloșia în nelucrare, desfriū și dispreț al acelor ce stau degeaba. Prin cîntecul vostru, cîntec din inimă, și nu cîntec de pe buze, cei d'întăiu să se mîngie de o mare mîngiere. iar ceilalți să se rușineze și să se înpăiminte de ei înșii.

Astfel poezii noștri, cari au ieșit mai toți din egoismul turnului de fildeș și «palatului de cleștar», vor căpăta o recunoștință care nu va trece.

N. IORGA.

P E Ţ E R M

I.

Ce țerm înnalt! Privirea
De-alungul lui se suie,
Ca pe un zid năprasnic
De veche cetățuie.

Supt zid și'ntinde marea
Albastrele ei ape.
Ah, cît de'nnalt e țermul,
Și moartea cît de-aproape!...

Pe margenea 'nnălțimii
Vezi tînăra păreche;
În vorbele lor nouă
E tot povestea veche:

De-o parte, îndoială,
De alta, jurăminte;
El, pătimaș și sumbru,
Ea gravă și cuminte.

Doar un cuvînt de-ar zice,
Ea ar putea să-l scape. —
Ah, cît de'nalt e țermul,
Și moartea cît de-aproape!...

II.

Pe țermul singuratec
Ea singură mai vine,
Și valurile numai
Aud a'eî suspine,

Căci i-a șoptit cuvîntul,
Ce l-a scăpat de moarte,

Și-acum în plîns ea are
Răsplata să și-o poarte. —

Ce țerm înalt!.. Privirea
Se pleacă'n jos cu teamă,
Dar dedesupt sînt valuri,
Ce ispitesc și cheamă.

La sînul lor s'aruncă,
Durerea să-și îngroape. —
Ah, cît de'nalt e țermul,
Și moartea cît de-aproape!...

O. CARP.

P A T I M A

Din fundul canapelei unde stam împreună, eu și căpitanul, se vedea tocmai în a treia odaie, unde începuse jocul de cărți. Se vedea bine fața slabă, suptă de nesomn, a gazdei. Îi zăriam mișcările nervoase ale capului, puțin piezișe, îndreptate către vecinul din stînga, un profesor, venit de curînd în oraș, și al căruî fel de joc nu se cunoștea încă. Se lămuria, în toată grosimea lui, în cellalt capăt al mesei, trupul maiorului, aplecat peste masă, într'aceiași înclinare caraghioasă cum obișnuia să se lase peste gîtul calului, la instrucție, pe cîmp. În vreme ce *partinerul* al patrulea, prefectul județului, cu spatele la noi, sălta din cînd în cînd, cu aceiași săritură de om înțepat pe neașteptate. Am privit cîtăva vreme acest tablou tăcut: nu se auzia o vorbă. Apoi căpitanul îmi trecu o mină pe după mijloc, îmbiindu-mă în odaia din fund, tocmai în sufragerie. Aici cerurăm două pahare cu ceaiu, și eu mă și așezaiu la masă. Căpitanul era însă nervos, nu-și găsia astîmpăr. Mă întrebă de odată:

— Ce te face să nu joci cărți?

— Nu știu, i-am răspuns, dar simt că nici-odată n'o să pun mîna pe ele.

— Pe mine, urmă el, m'a îndepărtat de ele o amintire, o amintire tristă pe care o să ți-o spun.

Căpitanul începu să se plimbe prin odaie între fereastră și sobă, apoi cu glasul lui răsunător, care se revărsa une ori în gîlgîiri puternice, cu și cum ar fi comandat, începu să povestească.

... Poate să fi avut vre-o cinsprezece ani cind am început să înțeleg și eu oarecare rosturi ale lumii acesteia. Și am avut nenorocul, sau poate norocul, să deschid ochii pe unele întimplări a căror dezlegare mi-a slujit în tot restul vieții mele, une ori în bine, alte ori în rău. Mi-am petrecut copilăria, după cum ți-am mai spus, într'un tîrg de graniță, într'un tîrg mic, unde întimplările sînt rare, dar, oricind sînt, se știu de-a fir a părul, de către toată lumea.

Așa se face că și povestirea ce va urmă ar putea fi spusă de către toți cei de acolo, întocmai ca și de mine care am fost un martor de aproape al ei... Locuiam pe ulița «cea boierească», — așa i se zicea, pentru că și părinții miei erau boieri de viță veche, coborîtori dintr'un vlăstar bucovinean. În fața noastră, drept în fața casei noastre, ferești în ferești, locuia un alt boier, cuconul Gavrilaş, — Gavrilaş Barbu sau Gavrilaş Corbu, nu-mi aduc bine aminte; numele de familie îmi scapă. Zid în zid cu noi, deci în preajma cuconului Gavrilaş, stătea un alt boier, pe care tîrgul îl poreclise, pentru averea risipită în tinerețe, «Mină-Spartă». La dreptul, această poreclă se cuvenia amîndurora. Și unul și altul vînturaseră miile de galbeni, împrăștiindu-le cum împrăștie copiii, vara, colbul de pe drum.

Și această lepădare de banî avea de pricină o patimă, dar o patimă, dragul mieu, care cotropește ca focul, care se revarsă ca apa cind se prăbușește în innec. Acești doi oameni pierduseră tot, tot, înțelegi tu? Nu li rămăsese decît banul pentru hrana zilnică, și lucrurile din casă. Așa se face, că, după ce se întoarseră de prin străinătăți, dinșii s'au apropiat unul de altul, găsindu-și unul în altul scăparea uritului ce se cobora cu aripile întinse peste viața lor mohorîtă.

Și au început să joace cărțile înnainte. Banî nu mai aveau, atunci — care dintre ei doi și-o fi dat părerea? — au început să joace pe lucrurile din casă. Cind am priceput eu ce se petrecea în casa din față, cind am înțeles de ce nu călcase piciorul tatei, odată măcar, peste pragul porțiței înflorite, și de ce dinsul se feria ca de o molimă să se întilnească cu cei doi vecini, faptul era vechiu de peste șese ani. Atunci am căutat să văd lucrul mai de aproape... Cărțile se jucău numai la cuconul Gavrilaş, într'același loc, lîngă fereastra a doua din partea stîngă. Eu unul nu i-am văzut începînd jocul, — îl începuseră cu șapte ani înnainte; acum îl urmau. Poate aveau un răgaz de un ceas-două pe zi, și tot atîta pe noapte. Dimineața, cind mă sculam să-mi revăd lecțiile, la fereastra ceia, totdeauna, licăriau cele două mucurî ale lumînărilor trecute.

Și, de-asupra foițelor de hîrtie, capetele buhoase, aproape fără ochi,

de adinciți ce erau în orbite, tremurau în neastîmpărul dorului de ciștig. La început, jucase pe bivolițele, pe caii, pe trăsura ce mai rămăseseră cuconului Gavrilaş. Cînd ciștiga «Mină-Spartă», nevasta lui purta caleașca ferfenițită, de scăpărau ulițele bolovănite ale tirgului, iar la hopuri roțile săriau de-un cot. Doar nu era a ei! Vai de bietul vizitiu care trecea dela un stăpin la cellalt, odată cu trăsura și caii. În urmă de tot, cuconul Gavrilaş vindu trăsura, nemaî avînd ce minca. Și atunci veni rîndul lucrurilor. Socotelile de zi se făceau seara, cele de noapte dimineața; atunci se perindați, de la unul la altul, și lucrurile ciștigate. Seara, măi cu samă, se stringea toată mahalaua să vadă ce a pierdut unul, ce a ciștigat altul. Am văzut, dragul mieu, mese, scaune, oglinzi, tricheluri, divanuri, tablouri, două gospodării întregi ticsindu-se cînd într'un loc, cînd într'altul.

De multe ori, unul dintre dinșii pierdea toată mobila unei odăi, și atunci, pe ferestrele deschise, se vedeau părății goi, cu piroanele negre înfipite într'inșii, plini de pînjeniușul țesut anî întregi de la un capăt la altul al odăii. Da' ploua, da' ninge, mutarea se făcea, căci, doamne ferește, nu încuviința unul o zăbavă, cit de mică, în plata datoriei. De multe ori, dimineața, în zilele de sărbătoare cînd nu mă duceam la școală, tresăriam de vuietul unui divan, odată chiar de al pianului nevastei cuconului Gavrilaş, trîntit în mijlocul uliței de către acei ce nu-l puteau căra. Oglinzile ajunseseră niște cioburi, scaunele erau rupte și aveau cilțul ieșit, telurile scoase, parcă pustiise și mistuise focul. De la o vreme însă, lucrurile începuseră să treacă numai din casa cuconului Gavrilaş, dincolo. Norocul îl părăsise cu totul: într'o săptămînă rămăsese numai cu paturile. Pe ce o să măi joace, mă gîndiam eu? Cînd, într'o seară, slugile purtară din ograda nenorocosului cel din urmă lucru: un tablou mare, acoperit. Ținuse mult, tare mult, conul Gavrilaş, la dînsul, și măi cu seamă nevasta lui: cînd l-au scos pe poartă, amîndoi îl urmară cu privirile, de la fereastră. A doua zi, îl ciștigă din nou. Tabloul, tot acoperit, făcu primblarea înapoi. Schimbul acesta, o zi al unuia, o zi al celuiilalt, s'a perindat vre o săptămînă. Într'o dimineață, pe o ploaie răpede și-un vînt năprasnic slugile scoaseră tabloul pentru cea din urmă sară din odaia adevăratului stăpin. Cînd vroiră să iasă în uliță, vîntul se năpusti în prostirea ce-l acoperia, slugile șovăiră clătîindu-se, și prostirea zbură de pe fața lui ca o bucățică de hirtie. De la fereastra unde eram, într'o ochire răpede văzui iufățîșarea mindră a unei femeii, cu fața albă, cu ochii întunecați, cu o mină pe răzimătoarea jilțului în care sta, cu ceialaltă la piept, pe niște dantele, poate. Sămăna bine: era mama soției cuconului Gavrilaş. În aceiași clipă cuconul Gavrilaş, nu-

mai în jiletcă, alergă afară; aplecară tabloul și-l duseră dincolo... Din ziua aceea n'au mai jucat. Supărarea, nopțile nedormite, poate o răceală căpătată în ziua ploioasă în care ieșise dezbrăcat afară, culcară pe nenorocosul boier în pat. A zăcut o săptămână, și 'ntr'o dimineață, în odaia, în care altă dată licăriau mucurile luminărilor trecute, se înălțau flacărele gălbui ale făcliilor de ceară, de la colțurile divanului pe care cuconul Gavrilaş dormia cel mai liniștit somn. L-au îngropat într'o zi frumoasă, plină de soare și de miros de liliac. Se imprimăvăra. M'am dus să-l văd. Era întins într'un sicriu văpsit albastru, în mijlocul odăii goale. Când l-au scos în uliță, să-l puie în patașcă, nevasta lui a privit spre casa celuia ce-î sărăcise. Și, ca și când ar fi zărit pe cineva, întinse brațele, și izbucni într'un strigăt deznădăjduit: «M'ați lăsat amîndoi, amîndoi».

Cine dintre cei de față va fi înțeles rostul acestor cuvinte? Am întors capul, privind într'acolo; pe fereastra deschisă, ca printr'o ciudată întimplare, se zăria, într'un colț, tabloul. Am lăsat să pornească mortul, apoi, pentru că nu era nimeni, m'am apropiat. Am stat mult, și l-am putut vedea bine. Cu ochii întunecați, acoperiți parcă de pinza lacrimilor, plecată, ca și când ar fi voit să se scoboare din ramă, cu fața albă, mai albă în bogăția părului negru, *mama* părea că jelește durerea adîncă a fetei ei. Mîna dreaptă strîngea răzimătoarea jilțului, iar ceialaltă, acum vedeam deslușit, ducea batista la ochi. Ce presimțire vremelnică va fi încremenit mîna tinerei femeii de pe atunci în această mișcare de durere?...

* * *

Căpitanul se opri, duse mîna la ochi, și rămase așa cîteva clipe. — Parcă o văd încă, adăogă dinsul. Apoi, fără să mai spunem un cuvînt, fără să luăm de la cineva «seara-bună», am plecat. În uliță, ni-am dat mîna și ne-am despărțit.

EM. GIRLEANU.

POPULARE SPANIOLE

*Mandolină, mandolină,
Rămii spînzurată'n cui!
Jalea care mă omoară,
N'oiu mai spune-o nimănu.*

*Umbl'amorul tău pe drumuri,
Umblă, nu-și mai află loc,
Iar al mieu stă și mijeste
Ca o oală lingă foc.*

*Dacă trupul tău mlădie
Și între frați ești mai frumos;
E că te-am născut pe lume
Supt un ram de chiparos.*

*Pine de un ban, — și apă,
Iar ca dulce-o sărutare:
Cui e tânăr, îi priește,
Și-î ajunge de mâncare.*

*Cînd ai fost să naști, cu tine,
S'a umplut lumea de flori;
Iară la botez în strane,
Ți-au cîntat prîvighetori.*

*Cum nu-s, Doamne-o viorică
Răsărită-n drum, să vie
Dragul mieu, să mă culeagă,
Ca să-î țin tovărășie.*

*Te iubesc atît de tare,
Ah! atîta, încît poate,
Dac'ar fi a mea Sevilla,
Eu ți-aș da o jumătate.*

(1+06, Constanța).

*Negri-s, mari, și plini de umbră
Ochii tăi, și-așa-s de stranii,
Încît într'un ceas omoară,
Cît nu te omoară anii.*

*Piatra, cît de piatră fie,
De-o lovești, scapă scînteii:
Dară eu ce n'am o piatră
Pusă-n locul inimei!*

*Uite. Soarele se culcă,
Spun noroadele de flori:
S'a dus cel ce ni dă viața
Și frumoasele culori.*

*Ca și umbra e femeia,
De-o urmezi, — ea te alungă;
Iar, de fugi, atunci aleargă,
După tine, să te-ajungă.*

*A venit pe geam un cîntec
Și, cînd s'a făcut tăcere,
Am simțit că am pe suflet
Ca o lacrimă de miere.*

D. ANGHEL.

SONET.

*Oraș pierdut în flori de iasomie,
Cu marmure, palate și portaluri,
Cu cer senin și înflorite maluri, —
S'a stins pe veci trecuta-ți vitejie.*

*Căzut e steagul verde de pe dealuri
Și Bosforul el însăși se minie
De somnul tău și-adîncă-ți lenevie,
Și-aruncă înspumate-a' sale valuri.*

*V'ați stins pe rînd, viteji de-odinioară.
În loc de goarne, cîntec de chitară
Se-aude-acum pe ale mării unde.*

*Stambulul doarme-un somn de letargie,
Un somn de piatră, somnul de vecie.
Unde-s spahii și sultanii, unde?*

LAZĂR ILIESCU

PRIN SINGURĂȚĂȚI

Predeal.

1. Bucegi.

Cam vînt astăzi. O umbră răcoroasă de nor m'a acoperit pînă adineaori, dar acum umbra a trecut valea Predealului și urcă pe un deal acoperit de brazi întunecați. Curînd va acoperi mai departe alt lan de dealuri de un verde mai stins, care se încovoiaie în ondulări largi, desfăcînd la soare o poiană cît o moșie. După aceste dealuri, de nu se va topi de soare, umbra va trebui să se agațe de toată coasta răpede a Bucegilor. Bucegii! Cît de uriași sînt! Nicî verzi, nicî albaștri, nicî cenușii, ci îmbinarea acestor culori — un brocard vechiu cusut foarte delicat, căruia soarele și vîntul i-au smuls culorile vii, lăsîndu-i nuanțe așa de fine, că e o adevărată mîngîiere a ochilor. Și bine am zis că samănă a brocat, căci au aceleași falduri țepene, aceiași îngrămădire de stofă grea și scumpă. Singura notă strălucitoare în tablou e o *zdreanță* de zăpadă albă, care se prăvălește, zdrobindu-se parcă de fiecare colț de stîncă, printr'o despicătură uriașă din virful Omului. Ce țî-a mai rămas din tablou, umple-l cu un cer dulce, luminos, pe care aruncă vre-o două-trei pete albe: aceștia vor fi norii. Și pe munți poți arunca o umbră lunguiață care să se verse pînă la jumătatea lor.

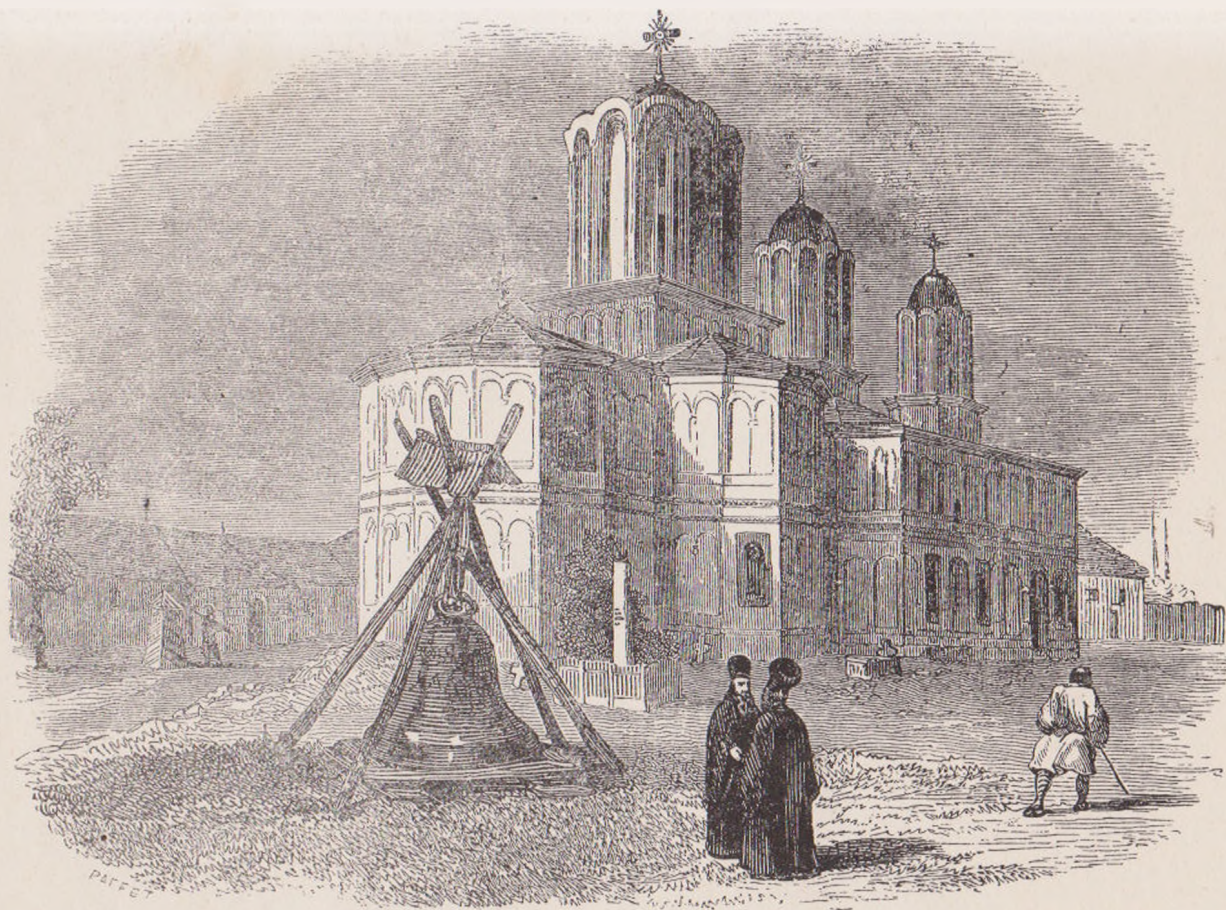
Și, dacă vrei tabloul mai viu, ascultă un cotcodăcit de găină abia ridicată de pe ou, filfiitul grăbit al unei perdele în vînt, și respiră mirosul abia simțit de fin ofilit la soare...

2. Într'o adîncă pădure de brazi, pe malul unui pîrîu...

Intru în poiana închisă într'o horă de brazi severi. Peste vîfurile brazilor sus, se văd piscuri învelite în păduri, sălbatece, mute. În poiană, iarba măruntă e presărată de ciucuri de brazi, și din loc în loc se leagănă cite un mușețel mare. Pe marginea poienii sună un pîrîu. Mă așez pe un trunchiîu lîngă pîrîu și cetesc. Un țipăt de șoim mă face să privesc în sus, și brazilii cu lîncile lor îmi par o roată de ostași cari mă păzesc. Ce serioși, ce întunecați, ce mindri sînt! Și, cînd bate vîntul, se mișcă încet — incredințați parcă de maiestatea lor —, și un glas cu vibrații de aramă zboară pe culmile pădurii. Sînt în altă lume, și cerul de de-asupra mea, cu norii săi ca fișii de mătasă albă, gingași, ușori, sînt dovada celeilalte lumî. Aci totul e sălbatec, voinicesc. Contururile sînt ascuțite, umbrele adînci. De altfel, tot tabloul e lucrat în umbre și penumbre verzi.

Ce ciudat e să cetești o poveste tristă pe malul unui pîrîu! Întîiu îți urmezî șirul literelor, dar ești cu încetul apucat de neliniște. Nu ești singur! O simți bine aceasta. Vre-o ciocnire de unde te minte așa de deplin, că ridicî capul, incredințat că din sus acum vor coborî pe o potecă, printre brazi, copii cu vocile limpezi. Privești, nu vezi nimic, și iar plecî ochii pe carte. Atît a așteptat pîrîul: înviază! De pretutindenî aruncă glasuri, note grave-convorbiri în șoaptă, cite-o întrebare atît de clară, că te mirî cum n'o pri-

MITROPOLIA BUCUREȘTILOR DUPĂ O STAMPĂ DIN ANII 1830—40.

CĂRUȚĂ DE POȘTĂ (după Raffet în călătoria lui Demidoff.)

cepi. Icoane romantice îți răsăr în minte: o fată desperată care vrea să se arunce de pe o stîncă: o luptă cu sulițe și arcuri, care va lăsa ca o pînză de sînge în poiană și trupuri moarte în schime grozave; doi tineri cuprinși de o iubire dureroasă și căroră neapărat li se va întîmpla o nenorocire. Așa spune pîriul... Și, de ai putea răpede prinde ce e pe undele lui, de sigur ai vedea minunate lucruri. Dar, cum ridicî privirile și cum ascuți mai cu băgare de seamă, vraja piere; și auzi o ciuruială blajină, dar *moartă*, — foșnetul apei sfărîmate de pietre, — iar ochii vād tresăririle de oțel ale valurilor, cascadele scunde, însă sufletul de adineaori a pierit.

Și, cu toate că pîriul sună, nu poți spune decit că în pădure e o adîncă tăcere... Te simți atît de singur, de străin!... Ce simți? Teamă, dor, nevoie de suspin... Plutește pe undeva o taină mare, și te-a atins vîntul molipsitor trimes de aripele sale... Și brazii amețitor de înalți, nemișcați în verdele lor întunecat și trist, parcă înțeleg... Îți întrebî din ochi... O melancolie a cu-prins toată poiana. Și taina aceasta s'a pogorit alături de tine, grea, nevăzută. Ceî vechi aveau dreptate împoporînd pădurile și riurile cu genii cari încintă pe oameni ori îi înnebunesc. Aci e unul care chinuiește, întristează. Ah, cît aș da să pun mîna pe el, să-l cunosc, să-l privesc adînc, chiar dacă ar cădea mort de tristeță... E pericolos de stat singur pe un trunchiî putrezit, într'o măreață pădure de brazi, pe malul unui pîrîu... Totdeauna te întorcî trist.

Dar, cînd vii în lumea ceastălaltă, cu încetul farmecul se risipește, te dezmeticești... Încordarea sufletească piere, te simți liber, zglobiî, ca o vrabie... Împotriva vîntului care îți cîntă la ureche, urci prin iarba înaltă pe o muche, pînă supt armonioasele ramuri ale unui brad. De aci vezi tot Predealul cum doarme întins la soare pe o vale lungă. Așează-te supt brad și bucură-te! Aide, bradule, încordează-și strunele și începe vitejeasca ta cîntare! Aide... Bucegiî în odoarele lor scumpe ascultă, cu frunțile în soare. Cine a aruncat în aier lanțul acela de flori albe al norilor? Bradule, cîntă!..

3. Pe semne se apropie o ploaie amenințătoare.

O noapte adîncă cufundă toate dealurile. De-asupra muntelui ardelenesc al Postovarului cerul e o pînză de fum care zvîcnește une ori de fulgere tunătoare. Ici, colo, puncte de aur pe văi. Numai în fund, Bucegiî, într'o fișie de senin înstelat, scînteie în lumină albastră. Sint atît de aburii, de ușorii, încit aștept, la un vînt mai tare, să înceapă a filfii încet ca niște văluri. Peste capul mieu norii negri zboară tăcuți. Și odată se deschide o peșteră largă în cer, și dintr'un izvor necunoscut se varsă o lumină de sîdef în adîncuri. Curînd, galbenă, cu fața speriată de moarte, agățîndu-se de stîncile de nori, se arată luna. Se pleacă, se uită în adîncime, apoi fuge. Peștera s'a năruit, și-a stîns lumina, și groasa pătură de întunerec s'a întins pe tot cerul... Pe semne se apropie o ploaie amenințătoare. Pădurea de brazi a mugit prelung. Un vînt rece mă izbește în față. Și mă cuprinse o spaimă ca și cum aș fi făptuit o mare nelegiuire.

4. Colo. în umbra unui brad sonor...

Stau cu casa pe un deal în fața Bucegilor și, pînă nu se cosise iarba, eram

înnecat într'un val mirositor de flori. Acum pretutindenî, pe marginea pădurilor întunecate se întinde catifeaua dulce a livezilor semănate cu căpițe oflitate.

Colo să te așezi, pe malul cosit, în umbra unui brad sonor! La dreapta, se desface Predealul «modern», adevă oricum altfel decît românesc, cu vile elvețiene avînd balcoane de lemn și turnulețe străpungătoare; la stînga, o vale verde — a Teascului —, ruptă de un pîrîu înnăbușit de tufe, spre care coboară o întunecată, mîndră pădure de brazî. Eū staū acum supț un brad pe coastă și mă desfățez privind valea și strălucitele tablouri ale cerului. Iar bradul își plouă mirosurile asupra-mî și, cînd trece un vînt, armonioasa lui harpă murmură cîntări lungi. Și, în față, peste dealuri îmbrăcate în copaci rotunzi, din care iese sulițele brazilor, se ivesc dumnezeeștii Bucegî în blocuri albăstrii, despicate de văi adînci, pînă jos... Doamne, și un aier bogat în mireme de fin și valea bătută de lumină potolită!..

5. Într'o pădure de fagi, la apusul soarelui...

Printre trunchiuri dese de fagi se vede jos o vilcea verde cu sunet de ape. Un trunchiū de fag, colosal, a fost prăbușit cu creștetul pînă în mijlocul vilcelei, rupînd în cădere pomișori din rădăcină, smulgînd crăci mari din copacii vecini. Un bătrîn vorbăreț, — Zângure, — taie la trunchiū cu un copil slăbuț, palid, cu fața dulce. Copilul e plătît cu ziua, și bătrînul îi dă zor mereū, supărat că nu-i poate face multă treabă. Une ori il ceartă, sinucînd fierăstrăul și amenințîndu-l, și, de n'aș fi eū aci, poate l-ar bate. Apoi, mă domolindu-se, spune cite-o glumă, de mă luminează fața tăcutului copil, și fierăstrăul citva timp scrișnește regulat. De supț dinții lui țîșnesc tărițele galbene. Pădurea uimită privește cum cele două mărunte ființe aū măcelărit pe un Împărat al codrilor... La prăvălitul buștenilor, li ajut și eū; coborîm proptindu-ne de trunchiuri, căci picioarele alunecă prin frunzele tutunii. Pe vilcea e măi multă lumină decît în pădure, cu toate că umbra a învelit întreaga vale și muntele din față pînă la jumătate. Dintr'un scoc mucezit se varsă, plesnînd de pietre, un val verzuiū de apă. Une ori o boare rece îți udă obrazii.

De-acum vin ceasurile serii, cu toată puternica lor poezie. Un aier vioriū îneacă adîncurile păduri; încep să se miște toate ființele nevăzute, ieșite de supț recea undă a izvoarelor, din trunchiurile bătrine, de supț stîncile îmbrăcate în mușchiū. Pădurea a stat mută la lumina zilei. Ea nu iubește pe oameni și nu li arată tainele sale. Numai cu venirea serii se deșteaptă pădurea; atunci își pregătește ea-poienele pentru serbările nopții... Ea vrea să plecăm măi răpede. Murmură. În umbră, brazii devin măi gravî, măi întunecați, măi sonori. Să fiū singur, mi-ar fi frică. Bătrînul și-a aprins luleaua; el e liniștit, parcă nici nu bănuiește tăcuta minie care ne încunjoară de pretutindenî.

— Hai, Dinule, iar te-ai lenevit? Măi iute, că ne prinde noaptea...

Mi-e atît de milă de copil, unde-l văz așa de fraged, că mă încerc să muncesc eū în locul lui. Lui i-e rușine să primească, însă bătrînul se învoiește;

eū mă apuc, cu inimă, de despicat. Bătrînul lucrează alături, și ochii lui îmi vorbesc ironic: «Să vedem, mult ai s'o duci?» Băiatul s'a înghemuit mai de-o parte, galben de oboseală, și, de cîte ori mă uit spre el, un zîmbet sfios i se arată pe față, și cu privirea îmi mulțamește: de aceea nu mai mă întorc în partea lui. Dar blajina, iubitoarea privire mă urmărește pretutindenți și-mi încîntă sufletul. Îmi pare foarte bine că sînt și eū ocrotitorul cuiva. Gîndul acesta îmi dă puteri să ridic securea, căci sînt lac de apă... Bătrînul, în sfîrșit, mă oprește:

— Ei, să trăiești, ajunge, că munciși destul astăzi!

El mă lovește de cîteva ori, icnind, cu securea în trunchiū, și pădurea povîrnită răspunde cu zgomote mari, amenințatoare. Apoi coborim cu toții, lăsînd sălbateca vale în umbră. Lespezile din potecă tremură supt pașii noștri. Vîntul umed al serii îmi sufă peste fruntea fierbinte, aducînd de departe glasuri stinse de tîlângi. Și simț cum se apropie băiatul de mine, mă privește rugător, ar vrea să-mi spuie ceva și i-e teamă să nu mă supere... Îi așez palma în creștet, și îl întreb ce vrea. Și el îmi întinde sumanul și mă roagă:

— Iea-l, de-l pune pe umeri, să nu răcești... Mie nu mi-e frig....

Și îmi zîmbește sfios.

6. Iată o pajiște mătăsoasă...

Drumul cu făgașuri adînci cotește printre brazî. Piciorul își lasă urma în pămîntul umed, și pe alocuri trebuie să te pleci pe supt perdelele de brazî, care vor să ferească de ochi străini minunile pădurii. Din cînd în cînd cade un ciucure de brad, de ai crede că se apropie un pas sfios... Și iată o pajiște mătăsoasă. Alături, se vede o poieniță în soare, acoperită de brusturi lați, apoi o deschidere mai întunecată, tăiată de tremurul unui pîrîu, iar pe aceasta o închide un paravan de frunze filfiitoare, care te lasă a ghici că dincolo urmează pădurea grandioasă, nemărginită.

Te așezi pe un trunchiū să te odihnești puțin, și pădurea, care până acum te urmăria neliniștită, ca să aflu unde-î calci împărăția, cum te-a văzut așezîndu-te, cade iar într'o adîncă cugetare. Poate cugetă la nouăle sale creațiuni; căci în jur, cu toată tăcerea, se plămădește o viață imensă... Și parcă înțelegi ceva... Această mută natură, pe semne va fi avînd un drum deosebit spre a vorbi sufletului omenesc. Trebuie să fie ceva ascuns, asemenea și la om și la ea, natura, ceva care amintește de vremuri cînd oarba viață încă nu-și despărțise căile. Noi putem înțelege întru cîtva sufletul naturii.

Iată un mesteacăn suptire care și-a abătut toț frunzarul sfios, tremurător, pe ramurile voinice ale unui brad: ca o fecioară albă care suspină duios pe pieptul puternic al iubitului său... Limpedeza ciripire a unei păsărele însuflește pădurea. Și, sus, ochiul de cer adînc-albastru, tăiat de ramurile grele de brad, e pătat de o bucată de nor alb. Cu cită puritate și surprinzătoare frumuseță iese cerul într'un luminiș de brazî!

I F I G E N I A

Pe lavița de piatră de pe Țerm
 Tu stai privind pierdută'n depărtare...
 De spată răzimat ți-e brațul alb,
 Și împla ți se sprijină pe mână ;
 Jar haina ta cea albă, lungă, largă,
 Învăluie în creje de zăpadă
 Făptura ta cea gingașă ca floarea.

Jar tu te uiți pierdută'n depărtare
 Pe-albastrul mării fără de hotare
 Ca dorul unui suflet singuratic
 Și'nstrăinat pe lumea asta largă ;
 Te uiți cum, rînduri rînduri, de departe,
 Din necuprînsul zărilor senine,
 Răsar și vin cu vuiet potolit
 Popoarele de valuri în spre tine,
 Crescînd și alergînd tot mai grăbite...

Și'n freamătul clăbucilor de spumă
 Ți pare că răsună glasuri dulci
 Apuse'n ceața sur'a anilor...
 Și deslușești chiar rîsul de copil
 Ce-ți sună ca un clopot de argint
 Din țara fermecat'a basmelor...

Ca raza dimineții de curată,
 Ca floarea răsărită pe cîmpie
 La cel d'întîiu fior al primăverii,
 Tu nici nu știi c'o lume se închină
 Măntea ta ca-n fața unei sfinte;
 Că împlînzești cu dulcea ta făptură

Pornirile sălbatece de ură ;
C'o rază din senina ta privire
Alungă ceața gândurilor negre
Și-aprinde'ñ inimă tainica iubire ;
Că mîna ta cea albă ca zăpada
Alină focul lîmplelor bolnave ;
Că glasul blînd al inimii curate,
De nici-o viclenie prihănite
Apleacă brațul ridicat spre luptă,
Topește ghiața inimilor crude
Și potolește gânduri răzvrătite :
Că sufletul senin ca flacăra
Ce arde la altare'ñ candelă
Răscumpără păcatele și vina,
Sfințește vatra casei pîngărite
Și o prefăce'ñ templu de'nchinare.

Căci tu, pe lumea asta de noroiu,
Ești întruparea sfintei frumuseți,
Ca raza dimineții de curată,
Ca floarea răsărită pe cîmpie
La cel d'intîiu fior de primăvară.

De n'ai fi tu, lumină pogorită
Din înălțimi spre care numai gîndul
Pe aripile visului se'nnață,
Ne-ar înghiți noianul urii negre.

Dar tu ești raza dulce și curată
Ce luminezi în ceața vieții noastre.

I. BORCIA.

SONET

*Și dacă totuși plecî nepăsătoare
La ruga-mî printre lacrimi tremurată,
Ca o chemare caldă și curată
A sfînteî mele patimi arzătoare ;*

*Din clipa, cînd, pe veci nevindecată,
Deschis-ai rana, ce atît mă doare,
De-alungul vremii pururi curgătoare,—
Măcar aceasta nu mi-o fă uitată.*

*Ca pe un idol te-oiu nălța în minte,
Și cîntece și floare lingă floare
Urez în calea-ți de acum luată ;*

*Iar, cînd nici ea n'o fi acea visată,
La inima-mî ce-așteaptă iubitoare
Mai iea încă odată tu aminte.*

C. TEODORESCU

CRONICA

I. Cărți.

E o adevărată monografie economică, de o bogăție deosebită, lucrarea pe care o tipărește d. Lazăr Theodoru supt titlul de «Dare de seamă asupra stării economice a județelor Botoșani, Dorohoiu, Suceava» (Botoșani, 1906), ca publicație oficială a Camerei de Comerțiu, circumscriptia a IX-a.

* Anuariul al IX-lea al Societății pentru fond de teatru romin a apărut la Brașov.

El cuprinde cuvîntarea președintelui, d. Iosif Vulcan, și interesantele conferințe ale d-lor I. Borcia (ideile despre teatru ale lui Eminescu) și Horia Petra-Petrescu (despre «Wilhelm Tell» al lui Schiller). Se dă cronica adunării din Sibiiu în 1906. Adunarea de anul acesta s'a ținut la 15—16 August în Lipova Banatului, lângă Arad.

* Din al doilea volum al «Pașilor» pe cari-i face d. Eugen Lovinescu «pe nisip», admirînd o eleganță pe care nu i-o recunoaște decît d. Ibrăileanu de la «Viața românească», care l-ar dori numai ceva mai serios, ceia ce d. Lovi-

nescu declară și cu acest prilej că nu va fi nici-odată, culeg numai întâiul articol de polemică.

D. L. are îndrăzneala, în această țară a tuturor îndrăznelilor, de a afirma că n'a fost refuzat de la «Sămănătorul» când a venit cu încercări și mai juvenile, și că deci nu acesta e motivul purtărilor sale de astăzi. Să vorbim lămurit :

Acum vre-o doi ani un tânăr student îmi dedica o carte de filologie latină. Nu mă întrebasese dacă vreau să-i dau această cinste. După câteva zile urmează scrisoare : tânărul, d. Lovinescu, îmi cerea părerea asupra cărții. I-am răspuns două cuvinte de politeță. N'ajunge : odată, de mai multe ori, printr'unul, printr'altul, tânărul îmi cerea să-i fac și o dare de samă (că doar nu mi-o dedicasese degeaba). Am refuzat.

Nu face nimic. Peste câteva săptămîni, același tânăr îmi dă un articol de călătorie, emfatic și pretențios, și o ciudată dare de samă despre un Spaniol care pe la 1860 scrisese niște prostii despre noi. Călătoriile, — nu mergeau : notița despre Spaniol nu putea interesa. Am trimis îndărăt Călătoriile, sfătuind pe autor să se ocupe de ce se pricepe și spunîndu-i, cu o ironie pe care n'a înțeles-o nici acum, că articolul e «prea învățat» pentru noi. El stăruia însă a i se publica ceva, orice. Am amputat pe Spaniol așa de mult, încît nu rămînea mai nimic. Văzînd opera în acest hal, un redactor al revistei a fost de părere că, de și lucrul e crud, ar fi mai bine a înlătura cu totul și acest articol, — ceia ce s'a făcut.

Mai departe, același d. Lovinescu îmi cere manuscrisul unei traduceri a lui Odobescu din Pausanias și intervenția mea pentru ca această traducere să o editeze «Minerva», cu notele d-lui Lovinescu. S'a rătăcit scrisoarea. Netam, nesam, în mijlocul bilciului din Folticenă, tânărul îmi iese înaintea cerîndu-mi socoteală cu privire la scrisoarea sa. I-am spus că manuscrisele lui Odobescu nu mai sînt la mine, că traducerea lui Pausanias n'a fost nici-odată și că «Minerva» nu tipărește cărți de erudiție. Încă odată bătuse și nu i se deschisese.

De atunci d. Lovinescu izbește cu picioarele în ușă. Își strică ghetetele. Și le-au stricat și alții, și le aveau mai bune, băiețele !

Dacă i-am răspuns, am făcut numai pentru că, dacă am principiul de a desprețui orice insultă, am și acela de a nu lăsa să treacă nici-un singur neadevăr. Pentru a înlătura pe acestea, care împovărează aierul vieții noastre întregi, am timp în totdeauna, și pentru oricine.

Altfel, cartea e o simplă țupăitură în jurul unor opere și unor oameni de care autorul nu se poate ocupa într'adevăr. Dintre toate genurile, de sigur că acela al falșului scepticism, al falșei eleganțe e cel mai răspingător. Și e de plîns că am ajuns acolo, încît un tânăr cult și cu ușurință de scris începe și urmează cu parada cinismului celui mai trist.

* «Cîteva cuvinte în chestiunea țerănească» de d. D. C. Klein cuprinde proiectul unei mari Case de ajutor pentru toate nevoile țerănimii.

* Academia a luat o măsură rea, hotărînd că numai cărțile tipărite în ortografia ei pot fi presintate la premii.

E un fel de constringere cam caraghios.

Și admiterea străinilor cari scriu despre noi, e o greșeală.

* Academia va tipări o colecție de poezii populare din Marainurăș, făcută de d. Al. Țiplea.

* D. Radu Rosetti tipărește în «Analele Academiei» o «Cronică a Vascanilor», alcătuită dintr'o introducere și multe acte, culese chiar din Biblioteca Academiei. Asemenea istorii de sate pot fi folositoare din multe puncte de vedere. Ar trebui alese însă satele caracteristice și ele ar trebui tratate mai pe scurt, și cu documente într'ales.

* «Jocurile de copii», culese în comuna Țepu (jud. Tecuci) de un fiu al satului, astăzi ofițer de roșiori, d. Tudor Pamfile, sînt vrednice de însemnat, și prin bogăția materialelor ce înfățișează, și prin expunerea precisă și cum-pătată, și prin desăvîrșita rînduială. Unele jocuri aū o mai mare însemnătate decît a simplului folklore. Astfel e «jocul lui Cuza», în care jucătorii se întrebă, dacă în adevăr a murit Domnul dezrobirii, și unul încheie cu aceste vorbe:

Cuza ar' să vie cu oaste muscălească
În țara moldovenească,
Pe boieri să-î prăpădească.

Tabla e cum nu se poate mai îngrijită.

* A apărut partea administrativă a «Analelor Academiei Romîne» pe anul acesta. Ea dă dezbaterile cu privire la Dicționarii, cîteva bune rapoarte de cărți presintate la premiu, precum sînt rapoartele d-lor Maiorescu și I. Bogdan, și cîteva note asupra criticii teatrale la noi, de d. Ollănescu. Altfel, mai ales în rapoarte, și destule ciudățenii... Unuia i se pare că d. Grigorovitză întrece pe Creangă, altuia că o carte care e pesimistă nu se poate premia, unui al treilea că operele d-nei Smara sînt vrednice de altă răsplată decît a cronicilor umoristice, ș. a.

* D. D. A. Sturza face să apară în ediție francesă cele două rapoarte ale sale, ca secretariu al Academiei Romîne, din anii 1905—1906.

* A apărut Dicționarul macedo-romîn al profesorului Dalametra din Cafeteria Salonicului. Ediția e a Academiei. Lucrarea are peste 200 de pagini.

* O nouă fasciculă din *Bibliografia românească veche* a d-lor Bianu și Hodoș cuprinde lucrările tipărite între anii 1750 și 1769. E epoca tipăriturilor din Blaj și din Iași mai ales, supt episcopul Petru Pavel Aron și Mitropolitul Iacov I-iu. Tiparul rînnicean dă și el un număr de cărți supt episcopul Grigore, Cărțile din București sînt puține, și nici acelea nu s'aū păstrat toate. La 1767, cu *Psaltirea*, începe noua serie de ediții buzoiene, Cozma fiind episcop, prin silințele diaconului Ghinea-Staicovici. Sînt interesante publicațiile pentru Orient (un Catechism și o carte despre drepturile patriarhiei Ierusalimului) din București, 1768, în grecește și chiar în turcește. Tot acolo apare la 1768 un comentariu grecesc la gramatica lui Gazi, supt același Mitropolit Grigore. Și în slavonește se tipărește, de aceeași meșteri, o scrisoare pentru eleimosină a patriarhului de Ierusalim. Raritate bibliografică e și Evanghelia de la Kalocsa, din 1769, a lui Biro. Piaristul. Din cauza Domnului supt care s'a tipărit, n-rul 366 e a se trece la anul 1768.

II. Reviste.

În «Răvașul» (Cluj), n-le 33-4, se va găsi o interesantă notiță despre Români din Moravia și o viaie schiță scurtă, supt iscălitura A. Melin.

* Învățătorii din Galați și Dobrogea au început a scoate la Călărași o revistă poporană, «Răvașul nostru», care dovedește sentimente bune.

* N-1 al doilea din «Arhitectura» d-lui Sterian își răsplătește prin cuprins și podoabe zăbava apariției. Se dau stlpi dela Văcărești, planuri și desemnuri privitoare la mănăstirea Dealului, complet studiată, foarte frumoase și fine desemnuri istorice de tinărul pictor Stoica, un articol despre pecețile vechi de d. Al. Lăpădatu, precum și note despre vechi ornamentații tipografice de tipograful G. Ionescu, șeful atelierelor Casei Göbl-Rasidescu, unde e executată revista.

* În «Revista idealistă» pe Iulie, o notiță a d-lui P. V. Haneș despre câteva caietele de note ale lui Gh. Asachi, păstrate în Biblioteca Academiei Romine. Din ele se află sosirea lui Asachi la Viena, cu «fratele mieu Daniel Clemens», în 16 Iulie 1805, după un drum de douăzeci de zile, însemnări despre călătoria lui de la Viena la Roma (1808). Pe alt caiet, Asachi își înseamnă mai multe date din viață: nașterea la 1788 (= 1787), învățătura la Lemberg (1796—1804), întorsul din Roma, la 30 August 1812, numirea la Departamentul Afacerilor Străine, în Februar 1813. Un frate al lui Lazăr Asachi, deci unchiul după tată al lui Gheorghe, preot în Tirnauca (Dorohoiu), dă, în 1839, unele note, nu tocmai sigure, despre familie. Un Grigore Olteanu din Țara Făgărașului, de la «Teaca» (?), ar fi avut pe Nicolae (n. 1698) și pe Iancu. Nicolae, deșterat în Moldova, ba chiar la Brăila, ar fi fugit de război în Polonia la 1713 (!) și s'ar fi întors «pe la 1728» (!) Așezat la Tirnauca, iea pe o fată din sat și se face preot. Nicolae ar fi murit la 17 Mart 1812, «lăsînd 7 feciori și 2 fete». Adevărul pare a fi numai că tatăl lui Lazăr Asachi (Asachie) era preot în Tirnauca. Lămuririle acestea multe vor fi fost grămădite pentru a înlătura părerea, foarte răspîndită, despre obîrșia armeană a Asăcheștilor.

Nu era nevoie să se reproducă unele note proaste, până la aceia ce privește o serbare școlară din 1867 în care a vorbit Asachi. Autorul articolului trebuia să cunoască broșura lui Asachi, «*Aduos literaru* pentrui dd. abonați la Monitorul Oficial al Moldovei, Aprilie», Iași, 1861, și p. 515 din a mea *Ist. a lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, II. «George Asaky minor» care face o însemnare la 1867 nu e firește bătrînul Asachi, ci un nepot.

* În «Familia», nr. 42, note asupra revistei «Orizontul» din Cluj, iscălite Dan.

* «Albina», n-le 45-6, are doar un articol de folklore. E curios gîndul ce au avut acei ce o îngrijesc, de a da patru foi cu «lista numerelor ieșite la sorți la prima tragere a loteriei Expositiei».

* În «Vocea Tutovei» (Birlad), nr. 23, se dau, de d. N. Răducanu, observații întemeiate cu privire la noua ediție a «Poesiilor postume» a lui Eminescu.

* Ca un dar vine n-1 9 din «Ramuri», cu poesi de Goga, Borgia, Tutoveanu, Vulovic, Braborescu, cu o nuvelă de Agîrbiceanu și o schiță de Boteni,

cu un articol de îndrumare de profesorul Bănescu. Se dă ca ilustrație — cea d'întăiu,—o vedere a mănăstirii Jitianului, după schița sublocotenentului D. Rădulescu.

* Nu se poate spune mai vioiu, mai fin și mai hazliu ceia ce știu despre oamenii pe care i-ai auzit vorbind și stenografându-i ca stenograf, i-ai gustat și criticat în același timp ca om de gust și pătrunzător, ca om foarte cult, decît cum face d. H. Stahl în articolul «Cîțiva oratori contimporani» pe care-l tipărește în ziarul său «Stenograful», n-le 7 și 8, ilustrîndu-l și cu o meșteră caricatură de Murnu. D. Stahl, care se revelează scriitor, ar trebui să urmeze seria și s'o strîngă într'un volum care pe lingă plăcere pentru noi, ar da un adevărat folos celor ce vor urmări cîndva viața noastră de astăzi.

* «Viața românească», n-r 6, «dă diferite bucăți literare dintre care remarcăm o frumoasă nuvelă de M. Sadoveanu și o poezie de Goga».

III. Ziare.

În «Gazeta Transilvaniei» de la 11 August, d. Horia Petra-Petrescu tipărește frumoase amintiri despre Axentie Sever, luptătorul dela 1848, mort de curînd.

* «Gazeta Bucovinei» are de un timp bune dări de samă de d. G. Tofan.

* Foarte bun și îndreptățit foiletonul «Rodica n'a existat» din «Votul Universal» (Galați) de la 20 August: într'adevăr, de și trăind la țară, Alecsandri n'a trăit de loc între țeranî și, fiind un proprietar ca orișicare, n'a avut de loc habar de dinșii.

* În «Gazeta Transilvaniei», no. 182, folositoare note despre starea actuală a Săcelelor, însemnata așezare de Mocani de lingă Brașov. Autorul, V. Nițescu, atrage atenția asupra marelui păcat al luxului, ce a pătruns și acolo.

* «Universalul» de la 18 August are cîteva însemnări despre casa din Vlădimiri a «Domnului Tudor», astăzi bucătărie și coteț de paseri a unuia din urmașii lui.

Tot acolo un foarte bun articol despre bibliotecile populare ce ar fi să se întemeieze în orașele noastre, de d. D. Munteanu-Rîmniceu.

* În «Voința națională», n-le 6380-82 d. G. Adamescu publică un folositor articol despre trimeterea la Palermo a lui Nicolae Ionescu pentru aducerea în țară a rămășițelor lui Bălcescu. Se știe că ele, fiind amestecate cu multe alte jalnice rămășițe, în cimitirul săracilor, n'au putut fi aflate. «Nici n'a vrut călugărul», spune Ionescu, «să-mi arate acea hidoasă groapă publică, zicînd că totdeauna iese dintr'însa nesuferită putoare... E în deșert a găsi numele și conumele cutăruia sărac... De atunci, peste cadavrul lui vor fi altele ca la două, trei mii».

IV. Felurite.

Foarte bătrîn, s'a stins pictorul belgian Alfred Stevens, maestrul eleganței celei mai alese în portretele de femei.

N. IORGA.